

DEBATINDLÆG

GLOBAL FØDEVAREKRISE: Nødhjælp er hjælp, der kommer for sent.

Priserne på fødevarer gennem det seneste år er eksploderet. I ulandene er det ofte over 80 procent af husholdningsbudgettet, der skal mobiliseres for at brødføde familien. Derfor er der ikke nok at stå imod med, når høsten vaskes væk eller tørrer ud, og når priserne på basale fødevarer derefter himmelflugter. Der kommer helt enkelt ikke mad på bordet – og verdens fattige er igen afhængige af dyr nødhjælp. Den nuværende, eskalerende fødevarekrise er et bevis på, at vores hjælp til verdens mest udsatte grundlæggende skal omtænkes. Vores hjælp skal frem FØR katastroferne rammer.

Nødhjælp mætter ikke i morgen. Fødevarekrise, som den nuværende, handler sjældent kun om mangel på mad, alligevel er svaret hver gang, at de rige lande går på vingerne med dyr nødhjælp.

Omfanget og antallet af katastrofer stiger og stiger – og nødhjælpen følger med – mens den langsigtede bistand, der kunne bremse katastrofecirklen, falder. Fra 1990 til 2005 blev den globale nødhjælp firdoblet, mens udviklingsbistanden i 1990'erne kollapsede til det laveste niveau i årevis - i 2005 steg bistanden igen grundet store summer til gældsseftergivelse, men året efter faldt den samlede

bistand med 5,1 procent. En udvikling, der blev forstærket sidste år, hvor den samlede bistand fra EU landene faldt.

Det er en katastrofal udvikling for verdens fattigste, der har brug for en radikal omtænkning af det nuværende system, hvor der skrues op for forebyggelse, så der kan skrues ned for nødhjælp. Det er ikke alene det moralsk rigtige at styrke de fattigste og mest udsatte, FØR katastroferne rammer dem, det betaler sig faktisk. En analyse, udarbejdet af CARE International under fødevarekrise i Niger i 2005, viser, at det kostede 80 dollar at rehabilitere et fejrlærnet barn. Det ville have kostet blot en enkelt dollar at forebygge barnets fejrlærning. Derudover efterlader nødhjælp folk i præcis samme situation, som de var i før krisen. For at bryde den onde cirkel med at reagere, når skaden allerede er sket, skal der investeres, før katastroferne rammer.

HVEM ER DE SULTNE?

Men hvem har mest brug for hjælp? I debatten om fødevarekrise fremhæves det, at bybefolkningerne ('the urban poor') i tredje verden rammes særligt hårdt af de stigende fødevarerpriser på verdensmarkedet. Men 80 procent af de mennesker, der plages af sult, bor imidlertid

på landet. Når landbefolkningen glemmes, skyldes det en misforståelse om, at bøndernes egen produktion dækker familiens behov. Bønderne skulle altså være uafhængige af markedet og derfor ikke være påvirket af prisstigningerne. Men millioner af småbønder i Afrika producerer ikke nok til at dække familiens behov gennem året. I Niger skal småbønder hente mellem 30 til 50 procent af deres madforbrug på de lokale markeder. Så selvom de handler lokalt, rammes de hårdt af fødevarerkrise og stigende priser på det globale marked.

Nødhjælp skal være hjælp til de fattige ikke til de rige

CAREs argument er ikke, at nødhjælpen skal afskaffes. Selvfølgelig skal nødhjælp bruges til at hjælpe folk ud af sult på kort sigt. Men også nødhjælpen skal gennemtænkes med et langsigtet mål for øje: Den skal frakobles overskudsproduktionen i nord og følges op af massive investeringer i løsning af krisens årsager. USA er et af de lande, som stadig bruger nødhjælp til at komme af med deres overskudsproduktion. Nødhjælp bruges som støtte til amerikanske bønders statsstøttede overskudsproduktion, samt til den amerikanske industri i bredere forstand. Maden skal pakkes i USA, sække til korn samt dåser til olie skal være produceret i USA, og der skal bruges amerikanske shipping firmaer til at sejle maden rundt i verden. Nødhjælp skal være hjælp til de fattige, ikke til de rige og til

at opretholde et system af billige subsidierede varer.

AFRIKANSK LANDBRUG I FORFALD

Fødevarerkrise er et symptom på et bredere problem. Fødevarer har længe været for billige på verdensmarkedet på grund af landbrugsstøtte i den industrialiserede verden. Regeringerne i ulandene har haft svært ved at beskytte deres markeder mod de billige landbrugsvarer fra nord, som følge af Verdensbanken og IMF's krav om liberalisering under strukturalterningsprogrammerne. Programmerne lagde ligeledes begrænsninger på størrelsen af de offentlige budgetter med nedskæringer til følge. De nationale investeringer i landbruget i Afrika faldt således fra 15 til 2-3 procent i 1980-90'erne. Det internationale samfunds støtte til landbruget i Afrika syd for Sahara faldt fra ni milliarder kroner om året i 1990 til tre milliarder kroner i 2001. Den danske støtte har fulgt samme tendens. Fra dansk side er den bilaterale støtte til landbruget i faldet fra 10,6% i 2000 til 8,4% i 2004.

Forsømmelserne har efterladt afrikansk landbrug i forfald. Resultatet er, at 70 procent af alle udviklingslande i dag er nettoimportører af fødevarer, som de nu ikke længere kan betale for på verdensmarkedet. Derfor kan investeringer i landbruget ikke lade vente på sig. Europæiske og amerikanske landmænd har allerede investeret så meget, at høsten i år vil være mange procent højere, mens udbyttet i ulandene kun

ser ud til at stige minimalt og faren er derfor, at ulandene forbliver afhængige af fødevarerhjælp og igen skal opleve dumping af billige subsidiære landbrugsvarer fra den industrialiserede verden, der atter vil smadre chancerne for at etablere et bæredygtigt marked lokalt i ulandene.

På trods af klimaforandringer behøver Afrika ikke være et bundløst hul for nødhjælp og katastrofepenge

Det kan lade sig gøre at styrke landbrugssektoren og dermed ulandenes mulighed for at håndtere kriser. Malawi er på blot tre år gået fra at være afhængig af fødevarerhjælp udefra, til i dag at være nettoeksportør af majs, fordi landets regering besluttede årligt at investere 8 procent af bruttonationalproduktet i landbruget. Også Verdensbanken bakker op om støtte til landbrugssektoren, som det mest effektive redskab til at bekæmpe fattigdom – langt mere end investeringer i andre sektorer kommer investeringer i landbruget de allerfattigste familier til gode.

For yderligere information se rapporten

'Living on the Edge' på:

http://www.care.dk/care_2006/nyheder/foedevarekrise/cares_kamp_mod_krisen

Kontaktpersoner hos CARE Danmark:

Programkoordinator Marianne Haahr (Mhaahr@care.dk)

Programkoordinator Poul Erik Lauridsen (Pelauridsen@care.dk)

Med klimaforandringerne er investeringerne i landbruget mere påkrævet end nogensinde før. Verdensbanken anslår, at global opvarmning vil forårsage tab i ulandenes landbrug på mellem 41 og 102 milliarder dollars. Ændrede nedbørsforhold, oversvømmelser, længere tørkeperioder er allerede nu et alvorligt problem for bønderne i det nordlige Ghana og i andre dele af Sahelområdet, hvor CARE Danmark arbejder målrettet med at forbedre landbrug og fødevarerikkerhed. Oversvømmelserne sidste år i området betyder, at sultperioden nu er ekstra lang og hård for millioner af mennesker. I fremtiden vil klimaændringerne forværre situationen yderligere. Det sætter ekstra tryk på behovet for massive investeringer i det afrikanske landbrug, både for at forebygge kommende fødevarerkrise – og for at gøre bønderne bedre i stand til at tilpasse produktionen til klimaforandringerne.

Vi skal investere i langsigtet forebyggelse - så regningen for kortsigtet nødhjælp ikke fortsætter med at stige.